

1.Podnik a podnikanie

Hospodárstvo - súhrn všetkých činností hospodárskeho charakteru zameraných na uspokojovanie potrieb

NH - sústava hospodárstiev na území štátu

Funkcie

- uspokojovanie ľudských potrieb
- ochrana životného prostredia

Úroveň NH je miera, s akou NH plní svoje funkcie. Ovplyvňujú ho **činitele**:

- národné bohatstvo = všetky statky vytvorené v minulosti
- prírodné činitele - pohoria, rieky, ...
- podnebie
- nerastné bohatstvo
- pôda, lesy
- obyvateľstvo - veková štruktúra, vzdelanostná úroveň, počet obyv.
- politický systém - diktátorský, demokratický režim

Štruktúra NH

1. **Odvetvová** - členenie na odvetvia (odvetvie = súhrn podnikov, ktoré sa zaoberajú približne rovnakou činnosťou; výrobné alebo nevýrobné)
2. **Hospodárske sektory**
 - a) primárny sektor - spojený s prírodou (poľnohosp., lesné hosp., ťažobný priemysel,...)
 - b) sekundárny sektor - spracovateľský priemysel a stavebníctvo
 - c) terciárny sektor - služby pre obyvateľstvo a výrobu

Podnikanie - sústavná činnosť vykonávaná podnikateľom pod vlastným menom, na vlastnú zodpovednosť, s cieľom dosiahnutia zisku.

Podnik - súhrn osobných (pracovná sila), hmotných (stroje, budovy, materiál, ...) a nehmotných (patenty, licencie, vynálezy, ...) zložiek podnikania.

Podnik

- má ekonomickú samostatnosť = sám rozhoduje čo vyrábať, sám vystupuje na trhu, samostatne hospodári, sám rozhoduje o rozdelení zisku,..
- má právnu subjektivitu = môže vstupovať do právnych vzťahov; nadobúda ju dnom zápisu do obchodného registra
- tvorí určitý sociálny systém = ľudia, medziľudské vzťahy
 - a) formálne - vyplývajú z predpisu, postavenia - nadriadenosť a podriadenosť
 - b) neformálne - vyplývajú zo záujmov, sympatii
- tvorí určitý technický systém = prebieha v ňom určitý technologický proces

Druhy podnikov

1. **podľa činnosti**
 - a) podniky vyrábajúce statky
 - b) podniky poskytujúce služby
2. **podľa vlastníctva**
 - a) štátne
 - b) družstevné

- c) súkromné
 - podnik jednotlivca
 - obchodné spoločnosti
 - d) zmiešané /štátne + súkromné/
 - e) obecné
3. **podľa veľkosti**
- a) malé
 - b) stredné
 - c) veľké
4. **podľa zaradenia do odvetia**
- odvetvie = skupina podnikov, ktorá sa zaoberá približne rovnakou činnosťou
- a) stavebníctvo
 - b) lesné hospodárstvo
 - c) vodné hospodárstvo
 - d) spoje
 - e) bankovníctvo
 - f) poľnohospodárstvo
5. **podľa právnej formy**
- a) štátny podnik
 - b) družstvo
 - c) obchodná spoločnosť - a.s., v.o.s., k.s., s.r.o.
 - d) podnik jednotlivca = fyzická osoba
 - e) podnik so zahraničnou majetkovou účasťou

Pri zakladaní podniku sa sledujú tieto ciele:

- maximalizácia zisku
- sociálne ciele
- dobre meno podniku
- starostlivosť o životné prostredie

Tieto ciele podniku sa plnia prostredníctvom **funkcií**. Funkcia je súhrn činností, ktorými podnik plní svoje základné ciele. Medzi tieto činnosti patri:

- personálna činnosť
- investičná výstavba
- zásobovanie
- výroba
- marketing
- financovanie
- management - riadenie

Živnostenské podnikanie upravuje živnostenský zákon. Podmienky takéhoto podnikania:

1. všeobecné
 - vek nad 18 rokov
 - spôsobilosť na právne úkony
 - bezúhonnosť
2. odborné
 - stanovuje zákon pre jednotlivé živnosti

Druhy živností:

1. **ohlasovacie** - môžu sa vykonávať len na základe živnostenského listu po ohlásení na živnostenskom úrade
 - a) remeselné - musia byť splnené všeobecné podmienky a živnostník musí mať odbornú spôsobilosť

- b) viazané - všeobecné podmienky + odborná spôsobilosť získaná vzdelaním
 - c) voľné - stačí, ak sú splnené len všeobecné podmienky
2. **koncesované** - na základe povolenia štátneho organu = koncesná listina

Druhy živností podľa predmetu činnosti:

- výrobné /stolári, murári, .../
- obchodné /cestovne kancelárie, reštaurácie, .../
- poskytujúce služby /oprava obuvi, prepravne organizácie, .../

Podnikatelia, ktorí podnikajú na základe živnostenského oprávnenia sú fyzickými osobami, vyplýva pre nich teda povinnosť viesť jednoduché účtovníctvo.

Založenie, vznik, zrušenie a zánik podniku upravuje Obchodný zákonník a závisí od právnej formy podniku.

Založenie podniku

- a) spoločenská zmluva - tie obchodné spoločnosti, kde je viac spoločníkov
- b) zakladacia listina - ak ide o jedného zakladateľa /s.r.o., štátny podnik/
- c) zápis z ustanovujúcej členskej schôdze - družstvo - najmenej 5 členov družstva
- d) živnostenský list / koncesná listina/ - pri podnikaní fyzickej osoby

Vznik podniku

- dňom zápisu do Obchodného registra /zápis je povinný pre obchodné spoločnosti, družstvá a statne podniky; f.o. sa zapisovať nemusia/.

Zrušenie podniku

- a) bez likvidácie - zlúčením, rozdelením
- b) likvidáciou - dohodou spoločníkov, smrťou zakladateľa/jedného zo spoločníkov, bankrotom, rozhodnutím sudu, uplynutím doby, na ktorú bol podnik založený, ...

Zánik podniku - výmazom z Obchodného registra

Obchodný register

- verejný zoznam, do ktorého sa zapisujú zákonom stanovené údaje týkajúce sa podnikateľov, prípadne iných osôb, o ktorých to ustanovuje zákon
- vedie registrový súd - okresný súd v sídle krajského súdu

Údaje:

- obchodne meno a sídlo spoločnosti, u f.o. bydlisko a miesto podnikania ak sa líši od bydliska
- identifikačné číslo
- predmet podnikania
- právna forma p.o.
- meno, bydlisko a rodne číslo osoby alebo osôb, ktoré sú štatutárnym organom alebo jeho členmi, s uvedením spôsobu, akým konajú v mene p.o.
- označenie, sídlo a predmet podnikania odštepného závodu, meno vedúceho a jeho bydlisko
- meno prokuristu a jeho bydlisko
- zapisuje sa aj vstup do likvidácie, ako aj meno a bydlisko likvidátora

Podnikatelia zapísaní v OR účtujú v sústave podvojného účtovníctva.

Štátny podnik

- upravuje Zákon o štátom podniku

- výrobca tovaru, ktorý uskutočňuje svoju podnikateľskú činnosť na vlastný účet a berie na seba primerané hospodárske riziko
- **2 typy:**
 - štátny podnik
 - verejno-prospešný podnik
- bol u nás najrozšírenejšou právnou formou. Dnes sa š.p. menia na a.s., ktoré sa v procese privatizácie dostávajú do súkromného vlastníctva. Metódy privatizácie: verejná dražba, verejná súťaž, priamy predaj určenému vlastníkovi, kupónová privatizácia.
- **založenie** - rozhodnutím zakladateľa (ministerstvo) a vydaním zakladacej listiny
- **charakteristika**
 - právnická osoba
 - základné imanie dostáva od štátu pri založení, potom ho zväčšuje vlastnou činnosťou
 - hospodári na princípe samofinancovania
 - vnútorná organizácia nie je predpísaná
 - vedie podvojnú účtovníctvo
 - rozdelenie zisku - daň do štátneho rozpočtu
 - rezervný fond
- **riadenie**
 - štatutárnym organom je riaditeľ a menuje ho zakladateľ
 - dozorná rada /1/2 menuje zakladateľ, 1/2 volia zamestnanci/
- **zrušenie** - rozhodnutím zakladateľa

Družstvo

- upravuje Zákon o družstevníctve
- spoločenstvo neuzavretého počtu osôb, založené s cieľom podnikania alebo uspokojovania potrieb svojich členov
- **založenie** - ustanovujúcou členskou schôdzou (min. 5 členov), ktorá schvaľuje stanovy družstva, určuje základné imanie (min. Sk 50 000,-) a volí orgány družstva
- **charakteristika**
 - právnická osoba
 - základné imanie tvorí súhrn členských vkladov (peňažných i nepeňažných)
 - v stanovách sa určuje obchodné meno, sídlo, predmet činnosti, vznik a zánik členstva, práva a povinnosti členov, výška členského podielu, spôsob rozdelenia zisku a tvorba a využitie nedeliteľného fondu
 - členom družstva môže byť osoba staršia ako 15 rokov s ukončenou povinnou školskou dochádzkou
 - hospodári na princípe samofinancovania
 - odvádza dane do štátneho rozpočtu
 - vnútorná organizácia nie je predpísaná
- **riadenie**
 - a) veľké družstvá - členská schôdza - schádza sa 1x ročne; predstavenstvo - štatutárny organ; činnosť družstva kontroluje kontrolná komisia
 - b) malé družstvá (do 50 členov) - členská schôdza; štatutárny orgán - predseda
- **zrušenie** - rozhodnutím členskej schôdze

Verejná obchodná spoločnosť

- spoločnosť, v ktorej aspoň 2 osoby podnikajú pod spoločným obchodným menom a ručia za záväzky spoločnosti neobmedzene celým svojím majetkom
- založenie - spoločenskou zmluvou
- charakteristika
 - právnická osoba

- môžu ju založiť f.o. aj p.o.
- základné imanie tvoria vklady spoločníkov
- rozdelenie zisku - rovnako, alebo iným spôsobom podľa spoločenskej zmluvy
- odvod dani do štátneho rozpočtu
- pri zmene spoločníka - zmena spoločenskej zmluvy
- štatutárnym organom sú všetci spoločníci
- zrušenie - rozhodnutím spoločníkov, rozhodnutím súdu, smrťou spoločníka

Komanditná spoločnosť

- spoločnosť, v ktorej jeden alebo viac spoločníkov ručí za záväzky spoločnosti celým svojim majetkom - komplementári a jeden alebo viac spoločníkov len do výšky vkladu - komanditisti
- **založenie** - spoločenskou zmluvou - pri každom spoločníkovi musí byť napísané, či ide o komanditistu alebo komplementára
- **charakteristika** - právnická osoba
 - rozdelenie zisku: komanditisti - podľa výšky vkladu
komplementári - väčšia časť, rovnomerne (štatutárny orgán)
- **zrušenie** - rozhodnutím komplementárov, súdu alebo premenou na v.o.s.

Spoločnosť s ručením obmedzeným

- spoločnosť, ktorú môže založiť jedna osoba, maximálne však 50 spoločníkov, ktorí ručia za záväzky spoločnosti len do výšky vkladu
- **založenie**
 - ak spoločnosť zakladá jedna osoba - zakladacia listina
 - ak viac spoločníkov - spoločenská zmluva
- **charakteristika** - právnická osoba
 - základné imanie tvoria vklady spoločníkov
 - daň z príjmov právnických osôb
 - rezervný fond
 - rozdelenie zisku - podľa výšky vkladu
- **riadenie**
 - najvyšší organ - valné zhromaždenie spoločníkov - 1x ročne
 - štatutárny organ - konatelia
 - kontrolný organ - dozorná rada
- **zrušenie** - dohoda spoločníkov, rozhodnutím súdu
 - nezaniká smrťou spoločníka

Akciová spoločnosť

- spoločnosť, ktorej základný kapitál je rozdelený na určitý počet akcií v stanovenej nominálnej hodnote
- **založenie**
 - ak ide o jeden subjekt - musí byť p.o. - zakladacia listina
 - dve a viac osôb - zakladacia zmluva
- základný kapitál - minimálne Sk 1 000 000,--
- **charakteristika**
 - právnická osoba
 - základný kapitál tvoria vklady spoločníkov a upísané akcie
 - ručenie je obmedzené do výšky vkladu
 - daň z príjmov právnických osôb
 - rezervný fond
 - odmeny členom riadiacich organov = tantiémy
 - vyplácanie dividendy

■ riadenie

- najvyšší organ - valne zhromaždenie akcionárov - 1x ročne
- štatutárny organ - predstavenstvo a.s. - volí si predsedu predstavenstva = najvyšší riad. pracovník a.s.
- kontrolný organ - dozorná rada

- **zrušenie** - rozhodnutím akcionárov /valne zhromaždenie/

Ostatné formy podnikania:

■ zmluva o tichom spoločenstve

- tichý spoločník sa zaväzuje poskytnúť podnikateľovi určitý vklad a tým sa podieľať na jeho podnikaní. Podnikateľ sa zaväzuje na platenie časti zisku tichému spoločníkovi
- musí byť písomná
- tichý spoločník je f.o. alebo p.o.
- obsahuje predovšetkým výšku vklady tichého spoločníka a podiel na zisku

■ komisionárska zmluva

- komisionár sa zaväzuje, že zariadi vo vlastnom mene pre komitenta na jeho účet určitú obchodnú záležitosť a komitent sa zaväzuje zaplatiť odmenu - províziu

Konanie v mene podniku

■ Štatutárny orgán

- pracovníci podniku, ktorí majú pravo konať menom podniku vo všetkých veciach; upravuje Obchodný zákonník, musia byť zapísaní v Obchodnom registri
- môže byť jednotlivec, pre v.o.s. - všetci spoločníci, v s.r.o.- konatelia, v k.s. - komplementári
- vo veľkých podnikoch:
kolektívny orgán: a.s. - predstavenstvo, družstvo - predstavenstvo
zástupca - pracovník podniku, cudzia f.o. alebo p.o.
vlastný pracovník podniku
 - zastupuje podnik vo veciach, ktoré vyplývajú z jeho pracovnej činnosti
 - zastupuje podnik na základe plnej moci

Plná moc

= oprávnenie konať v mene podniku

- udeľuje ju podnikateľ alebo štatutárny organ tomu, kto ma konať menom podniku a nie je k tomu oprávnený
- ma písomnú formu

a) generálna - pre všetky právne úkony

b) špeciálna - pre presne stanovený právny úkon

c) prokúra - najvyššia plná moc, ktorú udeľuje podnikateľ f.o., ktorá je pracovníkom podniku. Má rovnaké práva ako podnikateľ, nesmie však predávať majetok a zaťažovať majetok podniku hypotékou (zaručenie úveru na nehnuteľný majetok); prokúra je písomná a prokurista je zapísaný v Obchodnom registri.

Zákon o konkurze a vyrovnaní

- účelom je usporiadať majetkové pomery dlžníka, ktorý je v úpadku, t. j. nie je schopný dlhší čas plniť svoje záväzky
- cieľom konkurzu alebo vyrovnania je dosiahnuť uspokojenie veriteľov z dlžníkovho majetku
- 2 časti:

KONKURZ

- návrh môže podať: dlžník, veriteľ, likvidátor alebo iná osoba

- na základe návrhu súd vyhlási konkurz - podmienkou je, aby sa uskutočnilo dohodovacie konanie (dlžník predloží zoznam veriteľov, ktorí spolu s dlžníkom vypracujú "Projekt ozdravenia"). Súd končí dohodovacie konanie v prípade, že nie sú splnené dohodovacie podmienky alebo sa splnil projekt ozdravenia. Ak projekt končí neúspešne - súd vyhlási konkurz.
- sa týka majetku, ktorý patril dlžníkovi v deň vyhlásenia konkurzu
- vyberie sa správca podstaty (správca = zo zoznamu správcov - je poverený spravovaním majetku; podstata = majetok)
- veritelia sa uspokojia speňažením vecí dlžníka v poradí:
 1. zamestnanci
 2. štát
 3. ostatní veritelia

VYROVNANIE

- dlžník, u ktorého sú podmienky na vyhlásenie konkurzu, môže podať návrh na vyrovnanie dlžník podá návrh, ako chce vyrovnať záväzky, súd vykoná prešetrenie návrhu a rozhodne, či návrh povolí alebo zamietne